

Spectaculaire vangst van Kleine Sprinkhaanzanger in de Amsterdamse Water- leidingduinen

Pieter van Eijk

Op 20 september 2002 waren Fred Koning en Hans Vader bezig met het dagelijkse ringwerk op het vogelringstation in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Een paar dagen wind uit oostelijke richting had voor flinke aanvoer van vogels gezorgd, waaronder meerdere Sprinkhaanzangers (*Locustella naevia*). Eén van deze vogels bleek opvallend kleine afmetingen te hebben. De vogel had een vleugel van slechts 57 millimeter en leek kleiner dan de eerder gevangen Sprinkhaanzangers. Na verdere inspectie van de vogel was de determinatie dan ook snel gemaakt. Er was zojuist een Kleine Sprinkhaanzanger (*Locustella lanceolata*) in de onderste baan van een mistnet gevlogen! De vogel had opvallend lichte zomen op tertials en dekveren en de smalle lancetvormige streping strekte zich uit van borst naar flanken en onderstaart. De zwarte flankstreping ontbreekt bij sommige individuen waardoor verwarring met sterk gestreepte gewone Sprinkhaanzangers kan optreden. De zwarte vlekjes op de onderstaart van de vogel waren scherp begrensd en duidelijk lancetvormig. De vlekjes liepen niet door tot op de basis van de veer. Dit in tegenstelling tot gewone Sprinkhaanzanger die tot op de veerbasis doorlopende vlekjes heeft die diffuus gevlekt en vaag begrensd zijn. Op de langste onderstaartdekveren ontbrak de zwarte tekening. Deze is bij gewone Sprinkhaanzangers wel te vinden. Op grond van bovenstaande kenmerken en biometrie (de reeds genoemde vleugellengte en de lengte van versmalling op binnenvlag van de tweede handpen) was de vogel met zekerheid te determineren.

Nadat het exemplaar gedetermineerd en gemeten was, werd Tom van Spanje gewaarschuwd en kon hij de vangst bevestigen. De vogel werd vervolgens uitgebreid gefotografeerd. Een poging van ondergetekende om de Kleine Sprinkhaanzanger de volgende ochtend terug te vangen bleek niet succesvol. Allerm minst verwonderlijk, aangezien sprinkhaanzangers zich zelden laten terugvangen.

Indien aanvaard betekent dit het eerste geval van Kleine Sprinkhaanzanger in de regio en tevens de eerste vogel die levend in Nederland is aangetroffen. Twee keer eerder is de soort in Nederland vastgesteld. In

1912 vloog een vogel zich te pletter tegen een vuurtoren in Haamstede en in 1958 vond een vogel op een lichtschip ten westen van Vlissingen de dood (Van den Berg & Bosman, 1999). Ook in de rest van Europa duiken met enige regelmaat Kleine Sprinkhaanzangers op. Vlak over de grens in België is de soort de laatste jaren meermalen vastgesteld, en ook in andere West-Europese landen zijn meerdere waarnemingen bekend. Groot-Brittannië spant de kroon met meer dan 90 gevallen tot nu toe.

Kleine Sprinkhaanzangers komen voor van Oost-Rusland oostwaarts tot in Japan. Overwinteringsgebieden liggen in Noordoost-India en Zuidoost-Azië. Het trekgedrag van deze vogelsoort is erg interessant. De vogels blijken niet de kortste route naar hun winterverblijf te nemen, maar trekken naar Oost-China en Korea om vandaar door te vliegen richting Zuidoost-Azië. Waarnemingen in Kazachstan, Mongolië en West-China zijn daardoor schaars (Cramp, 1992; Glutz von Blotzheim & Bauer, 1991).

De gevangen Kleine Sprinkhaanzanger. Op de foto is de smalle lancetvormige streping te zien die over de flanken tot op de onderstaart doorloopt. Ook de lichte zomen aan tertials en dekveren zijn een goed kenmerk. Tom van Spanje.

Deze sterk oostwaarts gerichte trek, maakt het voorkomen als dwaalgast in West-Europa opmerkelijk. De verklaring dat sterke oostelijke winden de vogel naar Europa hebben gewaaid is dan misschien niet de enige. Het zou kunnen dat dwaalgasten die in Europa terecht komen, een ingeprente trekrichting hebben die tegenovergesteld is aan de normale trekrichting. In plaats van een oostelijke en vervolgens zuidelijke trekrichting, vliegen de vogels naar het westen en vervolgens naar het noorden. Het relatief zeer grote aantal waarnemingen op de Shetlandeilanden ondersteunt deze theorie, al is het moeilijk om er bewijs voor te vinden

Kleine Sprinkhaanzangers broeden in vochtige gebieden met laag struikgewas, rietvelden en zeggenvegetaties. Ook open plekken in taigagebieden worden als broedgebied gebruikt. In hun overwinteringsgebied wordt de voorkeur gegeven aan een omgeving met dicht struikgewas of grasland. Sluipend en rennend door de dichte vegetatie foerageren de vogels daar op allerlei soorten ongewervelde prooien (Glutz von Blotzheim & Bauer, 1991). Wat biotoop betreft voldoet het infiltratiegebied van de Amsterdamse Waterleidingduinen zeer goed aan de eisen van een Kleine Sprinkhaanzanger. Rietvelden, dicht struikgewas en de met helm begroeide duinen wisselen elkaar af en hebben deze vogel verleid tot een bezoekje aan het ringstation. De toekomst zal uitwijzen welke andere soorten uit het verre oosten de Amsterdamse Waterleidingduinen met een bezoekje zullen vereren...

Tom van Spanje en Hans Vader worden hartelijk bedankt voor hun kritische opmerkingen en aanvullende informatie bij een eerdere versie van dit artikel.

Literatuur

- Berg, A.B. van den & Bosman, C.A.W., 1999. Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 1. GMB Uitgeverij, Haarlem/KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Cramp, S. (ed.), 1992. The Birds of the Western Palearctic Vol. VI. Oxford University Press, Oxford.
- Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer, K.M., 1991. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Wiesbaden.